

Zabezpečení při pracovním úrazu a nemoci z povolání
z hlediska hodnocení důsledků poškození zdraví

I. Současný stav

Stávající systém náhrady škody při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, (odškodňování následků pracovních úrazů a nemocí z povolání) staví na činnosti ošetřujících lékařů, kteří zpracovávají zdravotní podklady o poškození zdraví, a to bodové ohodnocení bolesti a ztížení společenského uplatnění podle vyhlášky č. 440/2001 Sb., případně vydávají podklady ve věci účelně vynaložených nákladů spojených s léčením.

Česká pojišťovna, a. s. a Kooperativa pojišťovna, a. s. disponují interním systémem kontroly, který ověřuje úplnost, správnost a objektivitu podkladů ošetřujících lékařů v individuálních případech; jeho součástí jsou i odborní lékaři.

II. Zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců

V zákoně č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů, jsou kompetence k zpracování podkladů pro odškodnění následků pracovních úrazů a nemocí z povolání dány v § 57 ošetřujícím lékařům (v terminologii zákona příslušným lékařům). Kompetence kontrolní a posudkové jsou svěřeny v souladu s § 47 a 48 citovaného zákona lékařům okresních správ sociálního zabezpečení a České správy sociálního zabezpečení. Týkají se posuzování poškození zdraví a stanovení míry poškození zdraví, posuzování potřeby rehabilitace, posuzování účelnosti vynaložených nákladů spojených s léčením, kontroly bodového hodnocení bolestného a ztížení společenského uplatnění, kontroly souvislosti dočasné pracovní neschopnosti s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, kontroly plnění povinností příslušných lékařů.

Zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců v § 97 obsahuje zmocnění, dle kterého Ministerstvo zdravotnictví stanoví v dohodě s Ministerstvem práce a sociálních věcí vyhláškou způsob posuzování bolesti a ztížení společenského uplatnění v jednotlivých případech pro účely stanovení dávek úrazového pojištění.

Dále dle tohoto ustanovení Ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví vyhláškou:

- a) způsob posuzování dlouhodobého poškození zdraví a procentní míry poškození zdraví pro účely úrazového vyrovnání a úrazové renty,
- b) okruh poškození zdraví vyžadující zvýšené náklady na dietní stravování, vzniklých v příčinné souvislosti s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, částky potřebné k hrazení zvýšených nákladů, způsob a výše hrazení zvýšených nákladů a dobu jejich poskytování,

- c) podrobnosti poskytování rehabilitace v úrazovém pojištění, maximální úhrady za provádění rehabilitace v úrazovém pojištění, způsob jejich hrazení a seznam specializovaných rehabilitačních zařízení.

Citované prováděcí právní předpisy měly zajistit jednotící pravidla pro hodnocení poškození zdraví a jeho následků a pro plnění nároků poškozených na zdraví.

III. Možnosti budoucího řešení

A. Zdravotní podmínky nároku

Ať bude zvoleno jakékoliv budoucí řešení – systém náhrady škody podle zákoníku práce nebo systém sociálních dávek v úrazovém pojištění, vždy bude vyžadovat veřejně dostupná, obecná a individuálně aplikovatelná „zdravotně sociální“ pravidla pro hodnocení důsledků poškození zdraví v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Pravidla musí reflektovat zvolený systém odškodňování (zvolený dávkový systém). Tzn. tam, kde nárok na odškodnění nebo dávku úrazového pojištění bude podmíněn hodnocením specifické zdravotní otázky, bude potřebné stanovit specifická „zdravotní pravidla“, která by zajišťovala jednotný postup příslušného orgánu (subjektu) při odškodňování – řešení nároku oprávněné osoby, sociálně právní jistoty poškozených na zdraví a rovnost poškozených před zákonem. Zásadní „zdravotní“ otázky spojené s hodnocením důsledků poškození zdraví v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání by měly být řešeny na úrovni zákonné právní úpravy. Lze předpokládat, že pro účely nového věcného a právního řešení bude nutno vytvořit zřejmě také specifickou podrobnější právní úpravu (formou nových podzákonných norem) k hodnocení důsledků poškození zdraví.

Věcné a právní úpravy „zdravotních podmínek“ zajistí odborná a jednotící pravidla pro hodnocení poškození zdraví a jeho následků. V této fázi předkládaného materiálu není zatím možné rozsah a obsah právní regulace hodnocení poškození zdraví zpřesňovat.

Pokud by tato pravidla neexistovala, nelze vyloučit, že poškozené osoby by se obtížně domáhaly v řadě případů svých nároků a tato situace by mohla vést k mnoha soudním sporům.

B. Kompetence

Bez ohledu na to, jaký bude provozovatel systému (soukromé pojišťovny, jeden nebo více veřejnoprávních subjektů včetně České správy sociálního zabezpečení) a zda se bude poskytovat náhrada škody podle zákoníku práce nebo sociální dávky podle nově koncipovaného systému úrazového pojištění, základním článkem v hodnocení následků poškození zdraví pracovním úrazem nebo nemocí z povolání bude tak jako doposud ošetřující lékař. Je proto zcela na místě předpokládat, že ošetřující lékař poškozeného bude zpracovávat administrativní podklady o poškození zdraví pracovním úrazem nebo nemocí z povolání (rozsahu, tíži, důsledcích) pro rozhodovací činnost příslušného orgánu. Ošetřující lékař je

nejblíže poškozenému na zdraví, léčí ho pro pracovní úraz nebo nemoc z povolání, zná rozsah a tíži poškození zdraví a je schopen proto vydat ucelené podklady o jeho zdravotním stavu.

Provozovatel systému (soukromé pojišťovny, jeden nebo více veřejnoprávních subjektů, Česká správa sociálního zabezpečení) bude muset disponovat interním systémem kontroly (včetně lékařské kontroly), který bude ve stanovených případech ověřovat správnost podkladů ošetřujících lékařů. Každý orgán, který rozhoduje, má právo si ověřit validitu podkladů, na jejichž základě rozhoduje. Tak by tomu mělo být i v jakémkoliv budoucím systému. Lékaři provozovatele systému budou také podávat expertní stanoviska (posudky) v případech, u nichž bude nutné zkoumání specifických následků poškození zdraví. V této fázi předkládaného materiálu není zatím možné kompetence zpřesňovat.

Pouze v případě Varianty II předloženého materiálu, pokud by nový zákon stanovil provádění pojištění zaměstnavatele Českou správou sociálního zabezpečení jako organizační složkou státu nebo v případě varianty III, pokud by úrazové pojištění prováděla Česká správa sociálního zabezpečení, lze počítat s tím, že pro hodnocení následků poškození zdraví pracovním úrazem nebo nemocí z povolání využije svoji lékařskou posudkovou službu. Uvedené řešení by vedlo k nárůstu agend okresních správ sociálního zabezpečení a České správy sociálního zabezpečení včetně rozšíření kompetencí a zatížení lékařské posudkové služby sociálního zabezpečení. S výkonem agendy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání, potažmo úrazového pojištění, nemají okresní správy sociálního zabezpečení, Česká správa sociálního zabezpečení a lékařská posudková služba sociálního zabezpečení zatím žádné praktické zkušenosti. Nezbytná by byla i úzká spolupráce lékařské posudkové služby ČSSZ s revizními lékaři zdravotních pojišťoven. Bližší údaje k rozšíření kompetencí a ke zvýšení zátěže rezortní lékařské posudkové služby sociálního zabezpečení a nutnosti jejího personálního posílení jsou v této fázi materiálu předčasné.